

JOANNA KOZŁOWSKA
Uniwersytet Łódzki
ORCID: 0000-0003-2123-0692

Dyskurs instytucjonalny i wiedza prawna w kształceniu studentów Lingwistyki w Komunikacji Specjalistycznej. Studium przypadku: Praktyczna Nauka Niemieckiego w Biznesie i Administracji

Institutional Discourse and Legal Knowledge in the Linguistics in Specialized Communication Studies. Case Study: Practical Study of German in Business and Administration

Abstract

The MA programme Linguistics in Specialized Communication is intended as the continuation of Linguistics for Business BA-level studies. In contrast to L4B, this graduate programme emphasizes linguistic preparation for active participation in institutional discourse, both in the private and public sectors. This paper argues that in order to participate in specialized communication MA students require not only linguistic competence, but also basic legal knowledge.

Keywords: LSP, institutional discourse, specialized communication, linguistics in specialized communication

1. Wprowadzenie

W ostatnich latach można zaobserwować rosnące zainteresowanie komunikacją specjalistyczną na kierunkach lingwistycznych. Obok tradycyjnego modelu kształcenia filologów na kierunkach filologii obcych kandydaci mają do wyboru bardziej praktyczne lingwistyki stosowane – a wśród nich lingwistyki „dla biznesu”, „w komunikacji specjalistycznej” (Gajewska, Sowa, Kic-Drgas 2020: 17). W ten trend

wpisują się studia II stopnia na kierunku Lingwistyka w Komunikacji Specjalistycznej (LwKS)¹. Stanowią one kontynuację studiów I stopnia – tj. Lingwistyki dla Biznesu, będącej realizacją tzw. trzeciej misji uczelni wyższej, której przyświeca cel szeroko rozumianej współpracy Uniwersytetu z sektorem publicznym i prywatnym². Jak wynika z informacji zamieszczonej na stronie internetowej Katedry Języków Specjalistycznych i Komunikacji Międzykulturowej, jednostki prowadzącej ten kierunek:

Studia pozwalają na uzyskanie poszerzonej wiedzy oraz umiejętności z zakresu języków specjalistycznych i międzykulturowej komunikacji specjalistycznej, których nie uwzględnia program studiów pierwszego stopnia. Program studiów drugiego stopnia kładzie szczególny nacisk na kształcenie wiedzy oraz umiejętności zdobywania, selekcji, przetwarzania, analizy i interpretacji danych oraz informacji w odniesieniu do tekstów specjalistycznych w obszarze języka angielskiego oraz drugiego języka obcego, wykorzystywanych w kontekstach instytucjonalnych, obejmujących nie tylko biznes i korporacje, ale również administrację, urzędy oraz sądy³. (podkreślone przez Autorkę).

Z powyższego opisu studiów jasno wynika, że program studiów drugiego stopnia został rozszerzony (względem pierwszego stopnia) o aspekty komunikacji specjalistycznej oraz kształcenia językowego w kontekście dyskursu instytucjonalnego. Uwzględniono zatem wiedzę i kompetencje konieczne nie tylko w komunikacji w sektorze prywatnym, ale również w instytucjach publicznych. Absolwenci tego kierunku mogą podjąć pracę w zawodach klasyfikowanych zwłaszcza w tzw.

- grupie pierwszej, do której zalicza się m.in. przedstawiciele władz publicznych, wyższych urzędników (np. administracji rządowej, władz samorządowych) i kierowników
- grupie drugiej, w której uwzględnieni są specjaliści m.in. administracji publicznej, do spraw stosunków międzynarodowych, koordynator projektów unijnych, specjalista do spraw kultury firmy,
- grupie trzeciej, w której ujęty został tzw. średni personel do spraw biznesu i administracji, np. pracownik centrum elektronicznej obsługi klienta, kierownik biura, asystent zarządu, asystent parlamentarny, kierownik biura, pracownik administracyjny.⁴

Jak wynika z powyższej oferty studiów, kierunek Lingwistyka w Komunikacji Specjalistycznej jest skierowany do kandydatów, którzy po ukończeniu nauki podejmą pracę głównie administracyjną oraz organizacyjną w przedsiębiorstwach prywatnych jak i państwowych. Odpowiada to danym przedstawionym przez Gajewską, Sowę i Kic-Drgas. Autorki wskazują, że 73% procent absolwentów filologii podejmuje pracę w branżach „niefilologicznych” – administracji (administrator, asystent, pracownik biura, urzędu, ambasady), handlu (menadżer produktu, specjalista ds. obsługi klienta,

-
- 1 Studia II stopnia powstały w 2019 r. w ramach nowo powstałej Katedry Języków Specjalistycznych i Komunikacji Międzykulturowej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego.
 - 2 Więcej na temat założeń Lingwistyki dla Biznesu: S. Goźdz-Roszkowski, J. Makowski (2018): „Jak twórczo kształcić humanistów dla potrzeb rynku pracy? Studium przypadku: kierunek lingwistyka dla biznesu na Uniwersytecie Łódzkim” [w:] J. Pluciennik, M. Czajkowska, M. Wróblewski (red.), Twórczość, zatrudnialność, uniwersytet, Łódź 2018.
 - 3 Lingwistyka w komunikacji specjalistycznej – Katedra Języków Specjalistycznych oraz Komunikacji Międzykulturowej (lodz.pl) [data dostępu: 30.06.2022].
 - 4 Opis programu studiów II stopnia dla kierunku lingwistyka w komunikacji specjalistycznej od roku akademickiego 2019/2020 uwzględniający zawody wymienione w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 7 sierpnia 2014 r.

pracownik działu eksportu) czy np. zarządzaniu (koordynator, menadżer operacyjny, asystent zarządu) (Gajewska, Sowa, Kic-Drgas 2020: 27). Warto podkreślić, że studenci LwKS równolegle nabywają wiedzę i kompetencje konieczne w komunikacji specjalistycznej w dwóch językach – angielskim i drugim języku obcym⁵. Celem niniejszej pracy jest krótka charakterystyka i omówienie roli dyskursu instytucjonalnego oraz języka prawnego w kształtowaniu filologów na przykładzie przedmiotu modułu praktycznego – Praktyczna Nauka Języka Niemieckiego w Biznesie i Administracji.

2. Pojęcie „instytucji” i dyskurs instytucjonalny

Należy na wstępie zaznaczyć, że dyskurs instytucjonalny „związany jest z urzędowo-prawną sferą działalności człowieka” (Malinowska 2016:33). Punktem wyjścia powinno być ustalenie znaczenia *instytucji*. Pojęcie instytucji Słownik Języka Polskiego definiuje jako:

1. „zakład o charakterze publicznym zajmujący się określonym zakresem spraw, działający w jakiejś dziedzinie; urząd, dyrektor, kierownictwo instytucji.
2. Zespół norm prawnych lub obyczajowych dotyczących organizacji jakiejś dziedziny życia, organizacja oparta na tych normach. Instytucja małżeństwa. Instytucja skarg i zażaleń. Instytucja prawna - zespół norm prawnych regulujących łącznie określoną grupę stosunków społecznych (np. stosunki rodzinne, służbowe)”⁶.

Rutkowski (2016:43) przytacza przykład lingwistycznego ujęcia instytucji, która „konstytuuje specyficzną sytuację komunikacyjną i typ kontekstu aktywizujący charakterystyczne, pożądane zachowania językowe przypisane określonym rolom społecznym”. Jak zauważa słusznie Autor, pojęcie instytucji nie należy utożsamiać jedynie z fizycznym desygnatem – np. budynkiem a raczej właściwie będzie postrzeganie jej jako „konstrukcji społecznej”, która charakteryzuje się określonym podziałem ról i tożsamości społecznych (Rutkowski 2016:44). Na to zjawisko składają się binarne i asymetryczne relacje pomiędzy przedstawicielem instytucji (agentem), który jest ekspertem a nieekspertem – tzw. klientem. Relacje zachodzące między podmiotami są hierarchiczne, przy czym to decydent- tj. instytucjonalny uczestnik ma wyższą pozycję (Malinowska 2016:33). Nie ulega wątpliwości, że nie tylko podział władzy, ale też wiedzy jest nierówny – jak zauważa Rutkowski – chociażby mając na względzie władzę w sensie prawnego-administracyjnym. Co więcej, samo prawo narzuca pewne ramy takiej relacji – w końcu to przepisy prawne, a właściwie normy prawne wynikające z danego przepisu prawa, zakreślają ramy działania decyzyjnego agenta. Rutkowski wspomina również o wpływie prawa i języka prawnego na komunikowanie administracyjne. W tym kontekście znaczenia nabiera również znajomość właśnie instytucji prawnych, rozumianych jako zbiór norm prawnych regulujących daną dziedzinę. Stawecki i Winczorek (2003:104) podkreślają jakie znaczenie ma pojęcie instytucji prawnej, ponieważ świadomość jej istnienia ułatwia rozumienie danych przepisów. Autorzy przytaczają przykład instytucji własności – jeśli uznamy, że ktoś jest właścicielem określonej rzeczy, musimy wiedzieć szerszy kontekst tego faktu – bowiem na tej podstawie jesteśmy w stanie określić, uznać wszelkie prawa przysługujące danemu właścicielowi czy z drugiej strony obowiązki, które przepisy nakładają na właściciela. Na tej

5 Od początku istnienia kierunku drugim językiem oferowanym studentom był język niemiecki, w roku akademickim 2020/2021 oferta została rozszerzona o język francuski. Od 2021/22 oferowany jest również j. rosyjski.

6 Słownik Języka Polskiego PWN, Tom I, Warszawa 1996.

podstawie też łatwiej można ustalić inne relacje w stosunku do właściciela np. osób trzecich, najemcy, dzierżawcy. W kontekście nauczania filologów aktualne są również spostrzeżenia Gizbert-Studnickiego, który w odniesieniu do tłumaczeń posługuje się teorią „prawniczego obrazu świata” (oryg. *Das juristische Weltbild*). Dane pojęcie implikuje bowiem również instytucjonalny stan faktyczny, który w dwóch różnych językach prawnych – ściślej dwóch różnych porządkach prawnych może się znacznie różnić. Autor przytacza przykład instytucji własności:

Peter ist Eigentümer dieses Hauses (nach deutschem Recht).

Peter is owner of his house (nach englischem Recht).

Zdaniem Autora, oba stwierdzenia opisują dwa różne instytucjonalne stany faktyczne. Odebranie własności rzeczy wbrew woli właściciela zostanie w obu porządkach prawnych zakwalifikowane jako delikt, jednak zgodnie z niemieckim prawem w takiej sytuacji właścicielowi przysługuje prawo złożenia powództwa windykacyjnego, a zatem zdanie *Peter ist Eigentümer dieses Hauses* w ramach „prawniczego obrazu świata” implikuje również *Eine Vindikationsklage steht Peter zu*, jednak nie można tego samego odnieść do zdania *Peter is owner of his house* (Gizbert-Studnicki 1993: 311). Wydaje się zatem, że konieczne jest uświadomienie studentom lingwistyki, że instytucje prawne to nie tylko same pojęcia języka specjalistycznego, ale również pewnego rodzaju wiązanka określonych norm prawnych zawartych w przepisach prawnych.

3. Język w prawie czy prawo w języku?

Z przeprowadzonego w 2016 roku badania⁷ studentów filologii germańskiej i Lingwistyki dla Biznesu dotyczącego wiedzy podstawowych zagadnień z zakresu prawa wynika, że niestety studentom brak elementarnej wiedzy prawnej. Wyniki badania miały stanowić dowód konieczności kształcenia przyszłych tłumaczy z zakresu podstaw prawa, jednak ten postulat powinien również dotyczyć nie tylko studentów, pragnących tłumaczyć w przyszłości, ale również innych zawodów – w dyskursie instytucjonalnym podmiot instytucjonalny powinien odznaczać się szerszą wiedzą o przepisach prawnych niż klient. Ponadto nietrudno wyobrazić sobie wiele innych sytuacji w miejscu pracy, kiedy przydatna czy konieczna byłaby wiedza z zakresu prawa – znajomość prawa pracy (uprawnienia i obowiązki pracownicze), uprawnień przysługujących z rękojmi za wady rzeczy (dla pracowników pracujących w dziale reklamacyjnym), podstawy prawa spółek, ochrony dóbr osobistych czy przepisów proceduralnych (np. pracując w kancelariach prawnych, urzędach patentowych itp.). W żadnym przypadku niezajomość prawa nie usprawiedliwia, tym bardziej w odniesieniu do specjalistów zajmujących się komunikacją specjalistyczną, podczas której „transferencji podlega wiedza specjalistyczna” (Grucza 2020:12). W tym względzie należy zauważyć, że wiedza specjalistyczna – w tym przypadku wiedza z zakresu prawa – stanowi istotny element w komunikacji specjalistycznej, co więcej to właśnie deficyt wiedzy specjalistycznej a nie braki językowe mogą w znacznym stopniu zakłócić komunikację (Dąbrowski 2017: 37). Okazuje się, że nabycie określonej wiedzy specjalistycznej jest konieczne aby wykształcić tekstotwórczą kompetencję

⁷ Więcej o badaniu: Kozłowska, Joanna /Sakowski, Krzysztof (2016): „Grundlagen des Rechts für künftige Übersetzer – Postulat eines eigenständigen Seminars für Philologen am Beispiel der Germanistik.“ [In:] Stawikowska-Marcinkowska (red.), *Fachsprachen – Ausbildung – Karrierechancen*. Łódź, Primum Verbum.

specjalistyczną, polegającą na umiejętności tworzenia tekstów specjalistycznych (Grucza 2008a w: Dąbrowski 2017: 37). Należy pamiętać, że język prawny jest o tyle szczególny, że jego zadaniem nie rzadko jest wywołanie określonych skutków prawnych, które powinny stanowić punkt wyjścia przy doborze ekwiwalentu w trakcie tłumaczenia (Šarčević 1997: 246). Ponadto, jak wskazują Gajewska, Sowa i Kic-Drgas praca z tłumaczeniem prawniczym jest obciążona dużym ryzykiem i niestety „umiejętności absolwentów kierunków filologicznych w tym zakresie wypadają niekiedy dość słabo, co bierze się zapewne z niskiego wymiaru kształcenia w tym zakresie” (Zieleński 2005 w: Gajewska, Sowa, Kic-Drgas 2020: 89). Oczywiście nie można wymagać, aby filolog znał wszystkie dziedziny prawne tak jak student prawa, jednak pożądana byłaby sytuacja, kiedy absolwent lingwistyki znałby podstawy prawa i wiedziałby, gdzie i jak szukać informacji o danej instytucji prawnej. Jednak, aby móc w pełni rozwinąć kompetencję międzykulturową w zakresie dyskursu prawnego wśród studentów lingwistyki, konieczne jest wprowadzenie w czasie zajęć komparatystyki prawniczej, bowiem pojęcia prawnicze wyrażają pewną treść prawną w danym porządku prawnym (Sandrini 1999:30). Dzięki analizie porównawczej studenci mogliby poznać różnice w regulacji danej instytucji prawnej w dwóch kulturach prawnych a tym samym zrozumieć jak ważny jest proces doboru odpowiedniego ekwiwalentu.

4. Studium przypadku: Praktyczna Nauka w Biznesie i Administracji

Przedmiot Praktyczna Nauka w Biznesie i Administracji (PNJN w BiA) jest jednym z przedmiotów realizowanych na drugim stopniu kierunku Lingwistyka w Komunikacji Specjalistycznej. Rozpoczyna się w semestrze drugim a kończy w czwartym egzaminem na poziomie C1⁸. Program przedmiotu oparty został na własnych doświadczeniach Autorki zdobytych podczas nauki w ramach programu Szkoły Prawa Niemieckiego⁹ realizowanego w czasie studiów prawniczych oraz podczas nauczania angielskiego i niemieckiego języka prawniczego na kierunku Lingwistyka dla Biznesu oraz Lingwistyka w Komunikacji Specjalistycznej. Głównym celem kursu jest przekazanie określonej wiedzy specjalistycznej oraz zapoznanie i oswojenie studentów z językiem prawnym w kontekście komunikacji specjalistycznej w taki sposób, aby umożliwić czynne i aktywne uczestnictwo w dyskursie prawnym. Każdy semestr został podzielony na kilka bloków tematycznych z danej dziedziny prawa. Sam przedmiot oparty został na koncepcji CLiL (*Content and Language Intergrated Learning*), a zatem język stanowi „element konstytutywny budowanej wiedzy, dotyczącej określonej sfery życia” (Rzeszutko-Iwan 2016: 99), w tym przypadku określonych gałęzi prawnych. Podział na dziedziny prawne jest ułożony w kolejności przypominającej porządek dziedzin, które poznają studenci prawa (Tab.1). Dzięki takiemu rozwiązaniu studenci lingwistyki uczą się zaszeregować daną problematykę, instytucje i pojęcia prawne do odpowiednich gałęzi prawnych i jednocześnie kształcą umiejętność posługiwania się daną terminologią czy frazeologią języka specjalistycznego w ramach określonego obszaru prawa. Ponadto, podczas zajęć osvajają się przyszli filolodzy nie tylko z językiem prawniczym, ale również językiem prawnym zawartym

8 W każdym semestrze studenci realizują 56 godzin zajęć, 28 godzin – język prawny oraz 28 godzin – język biznesowy. W artykule ograniczono się do omówienia zajęć z j. prawnego.

9 Szkoła Prawa Niemieckiego stanowi dwuletni kurs przygotowany przez WPiA UEŁ oraz WPiA w Münster *Prawo niemieckie dla studentów polskich - specjalistyczne przygotowanie językowe dla prawników (Deutsches Recht für polnische Studierende – Fachspezifische Fremdsprachenausbildung für Juristen)* (Szkoła Prawa Niemieckiego – WPiA (lodz.pl) [data dostępu: 25.07.2022].

w ustawach – w ten sposób zapoznają się ze źródłem danej instytucji prawnej oraz poznają słownictwo stosowane bezpośrednio przez ustawodawcę. W ramach przedmiotu studenci poznają praktyczne zastosowanie danej wiedzy specjalistycznej z określonej dziedziny prawa np. w kontekście języka biznesowego czy języka zawodowego. Takie rozwiązanie umożliwia holistyczne podejście do nauki języka prawnego i nabycia kompetencji użycia wiedzy i słownictwa w odpowiednich aspektach komunikacji.

Tab. 1. Przykładowe działy i omawiana tematyka zajęć [opracowanie własne].

DZIAŁ TEMATYCZNY	PRZYKŁADOWA PROBLEMATYKA W TRAKCIE ZAJĘĆ
Prawo cywilne	Oświadczenia woli (Willenserklärungen), czynności prawne (Rechtsgeschäfte), umowy (Verträge)
Prawo pracy	Umowa o pracę (Arbeitsvertrag), wypowiedzenie (Kündigung), upomnienie (Abmahnung), ochrona kobiet w ciąży i po urodzeniu (Mutterschutz)
Prawo spółek handlowych	Spółki osobowe (Personengesellschaften), spółki kapitałowe (Kapitalgesellschaften), grupy spółek (koncerny, holdingi)
Prawo własności	Patenty (Patente), prawa osobiste (Persönlichkeitsrechte), naruszenie znaku towarowego (Markenverletzung), prawa autorskie (Urheberrechte)
Postępowanie cywilne, sądownictwo	Sądy powszechne (Gerichte), postępowanie w 1 instancji (das Verfahren in der ersten Instanz), rodzaje orzeczeń i środków prawnych (Gerichtliche Entscheidungen und Rechtsmittel), postępowanie upominawcze (Mahnverfahren), upomnienie (Mahnung)

Przykładowe autorskie materiały zajęciowe

Tab. 2. Przepisy ustawy AktG i tłumaczenie na język niemiecki polskiej ustawy KSH dotyczące grup spółek [opracowanie własne].

Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 12. Dezember 2019 (BGBl. I S. 2637) geändert worden ist	Gesetz vom 15. September 2000 (Dz. U. Nr 94, Pos. 1037 mit späteren Änderungen) Das Gesetzbuch der Handelsgesellschaften – [tl. Dariusz Łubowski 2002]
<p>§ 17 Abhängige und herrschende Unternehmen (1) Abhängige Unternehmen sind rechtlich selbständige Unternehmen, auf die ein anderes Unternehmen (herrschendes Unternehmen) unmittelbar oder mittelbar einen beherrschenden Einfluß ausüben kann. (2) Von einem in Mehrheitsbesitz stehenden Unternehmen wird vermutet, daß es von dem an ihm mit Mehrheit beteiligten Unternehmen abhängig ist.</p> <p>§ 18 Konzern und Konzernunternehmen (1) Sind ein herrschendes und ein oder mehrere abhängige Unternehmen unter der einheitlichen Leitung des herrschenden Unternehmens zusammengefaßt, so bilden sie einen Konzern; die einzelnen Unternehmen sind Konzernunternehmen. Unternehmen, zwischen denen</p>	<p>Art. 4 [Begriffsbestimmungen] § 1. Die in diesem Gesetz gebrauchten Begriffe bedeuten: (...) 4) dominierende Gesellschaft – eine Handelsgesellschaft, a) wenn sie direkt oder indirekt über eine Stimmenmehrheit in der Gesellschafterversammlung oder der Hauptversammlung der Aktionäre – auch als Pfandgläubiger oder Nießbraucher – oder im Vorstand einer anderen Kapitalgesellschaft (abhängige Gesellschaft) – auch auf Grund von Vereinbarungen mit anderen Personen – verfügt, oder b) wenn sie berechtigt ist, die Mehrheit der Vorstandsmitglieder einer anderen Kapitalgesellschaft (abhängige Gesellschaft) oder Genossenschaft (abhängige Genossenschaft) – auch auf Grund von Vereinbarungen mit anderen Personen – zu berufen oder abzubrufen, oder</p>

<p style="text-align: center;">Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 12. Dezember 2019 (BGBl. I S. 2637) geändert worden ist</p>	<p style="text-align: center;">Gesetz vom 15. September 2000 (Dz. U. Nr 94, Pos. 1037 mit späteren Änderungen) Das Gesetzbuch der Handelsgesellschaften – [tl. Dariusz Łubowski 2002]</p>
<p>ein Beherrschungsvertrag (§ 291) besteht oder von denen das eine in das andere eingegliedert ist (§ 319), sind als unter einheitlicher Leitung zusammengefaßt anzusehen. Von einem abhängigen Unternehmen wird vermutet, daß es mit dem herrschenden Unternehmen einen Konzern bildet.</p> <p>(2) Sind rechtlich selbständige Unternehmen, ohne daß das eine Unternehmen von dem anderen abhängig ist, unter einheitlicher Leitung zusammengefaßt, so bilden sie auch einen Konzern; die einzelnen Unternehmen sind Konzernunternehmen.</p> <p style="text-align: center;">§ 291 Beherrschungsvertrag. Gewinnabführungsvertrag</p> <p>(1) Unternehmensverträge sind Verträge, durch die eine Aktiengesellschaft oder Kommanditgesellschaft auf Aktien die Leitung ihrer Gesellschaft einem anderen Unternehmen unterstellt (Beherrschungsvertrag) oder sich verpflichtet, ihren ganzen Gewinn an ein anderes Unternehmen abzuführen (Gewinnabführungsvertrag). Als Vertrag über die Abführung des ganzen Gewinns gilt auch ein Vertrag, durch den eine Aktiengesellschaft oder Kommanditgesellschaft auf Aktien es übernimmt, ihr Unternehmen für Rechnung eines anderen Unternehmens zu führen.</p> <p>(2) Stellen sich Unternehmen, die voneinander nicht abhängig sind, durch Vertrag unter einheitliche Leitung, ohne daß dadurch eines von ihnen von einem anderen vertragschließenden Unternehmen abhängig wird, so ist dieser Vertrag kein Beherrschungsvertrag.</p> <p>(3) Leistungen der Gesellschaft bei Bestehen eines Beherrschungs- oder eines Gewinnabführungsvertrags gelten nicht als Verstoß gegen die §§ 57, 58 und 60.</p>	<p>c) wenn sie berechtigt ist, die Mehrheit der Aufsichtsratsmitglieder einer anderen Kapitalgesellschaft (abhängige Gesellschaft) oder Genossenschaft (abhängige Genossenschaft) auch auf Grund von Vereinbarungen mit anderen Personen – zu berufen oder abzurufen,</p> <p>d) wenn mehr als die Hälfte der Vorstandsmitglieder dieser Kapitalgesellschaft gleichzeitig Vorstandsmitglieder in einer abhängigen Gesellschaft oder abhängigen Genossenschaft sind, oder</p> <p>e) wenn sie direkt oder indirekt über eine Stimmenmehrheit in einer Personengesellschaft oder in der Hauptversammlung einer abhängigen Genossenschaft – auch auf Grund von Vereinbarungen mit anderen Personen – verfügt, oder</p> <p>f) wenn sie Tätigkeit einer abhängigen Kapitalgesellschaft oder einer abhängigen Genossenschaft, insbesondere auf Grund von Verträgen, von denen in Art. 7 die Rede ist, entscheidend beeinflusst.</p> <p style="text-align: center;">Art 7. [Vertrag über die Verwaltung einer abhängigen Gesellschaft]</p> <p>§ 1. Wird zwischen der dominierenden und der abhängigen Gesellschaft ein Vertrag geschlossen, der die Verwaltung der Gesellschaft oder die Gewinnabführung durch diese Gesellschaft vorsieht, so ist ein Auszug aus diesem Vertrag mit den Bestimmungen über Umfang der Haftung der dominierenden Gesellschaft gegenüber den Gläubigern der abhängigen Gesellschaft für Schäden, die die dominierende Gesellschaft der abhängigen Gesellschaft durch die Nichtausführung oder eine nicht richtige Ausführung des Vertrages zufügt, den Registerakten der abhängigen Gesellschaft beizufügen.</p> <p>§ 2. Offen u legen ist darüber hinaus der Umstand, dass die Haftung der dominierenden Gesellschaft, von der in § 1 die Rede ist, im Vertrag nicht geregelt oder ausgeschlossen wurde.</p> <p>§ 3. Der Vorstand der dominierenden Gesellschaft oder der abhängigen Gesellschaft oder der geschäftsführenden Gesellschafter der dominierenden oder der abhängigen Gesellschaft hat die Umstände, die gemäß § 1 und §2 offen zu legen sind, beim Registergericht anzumelden. Die Nichtanmeldung der offen zu legenden Umstände binnen drei Wochen von dem Tag an, an dem Vertrag geschlossen wurde, bewirkt die Nichtigkeit der Bestimmungen, die die Haftung der dominierenden Gesellschaft gegenüber der abhängigen Gesellschaft oder deren Gläubigern einschränken oder ausschließen.</p>

Aufgabe 1. Entscheiden Sie, ob die folgenden Aussagen, die das deutsche und polnische Konzernrecht betreffen, richtig oder falsch sind.

1. Nach dem polnischen Gesetz können nur die Kapitalgesellschaften und Genossenschaften Tochtergesellschaften werden.
2. Eine Voraussetzung für die Entstehung des deutschen Konzerns ist die einheitliche Leitung der Muttergesellschaft.
3. Die Unternehmen, die den Beherrschungsvertrag beschlossen haben, bilden ein Konzern.
4. Die dominierende Gesellschaft kann die Hälfte der Mitglieder des Aufsichtsrats von der abhängigen Gesellschaft abberufen.
5. Die Gesellschaft, die den entscheidenden Einfluss auf andere Gesellschaft auf Grund von den geschäftlichen Verträgen ausübt, kann die dominierende Gesellschaft werden.
6. Die Vorschriften des Vertrags über die Verwaltung einer abhängigen Gesellschaft, die die Haftung der dominierenden Gesellschaft für die schädlichen Folgen der Nichtausführung betreffen, sollten in die Registerakten der Tochtergesellschaft beigelegt werden.
7. Wenn eine Gesellschaft A ist nicht von der Gesellschaft B abhängig, aber die beiden Gesellschaften stehen unter der Leitung der anderen Gesellschaft, bilden sie schon ein Konzern.
8. Die Kommanditgesellschaft und Aktiengesellschaft können eine Partei des Beherrschungsvertrags werden.

Aufgabe 2. Wo liegen die Unterschiede zwischen der deutschen und polnischen Regelung des Konzernrechts in Bezug auf:

- a) Die Namen der Mitglieder des Konzerns?
- b) Aufbau des Gesetzes?
- c) Die Definition des Konzerns?
- d) Die Verträge zwischen der dominierenden und der abhängigen Gesellschaft?

Aufgabe 3. Erklären sie die folgenden Begriffe:

1. der Konzern
2. Das herrschende Unternehmen (die dominierende Gesellschaft)
3. Das abhängige Unternehmen (die abhängige Gesellschaft)
4. Der Beherrschungsvertrag

Aufgabe 4. Übersetzen Sie den Text ins Deutsche.

Łódź, dn. 15.07.2020

Do
Zarządu Spółki
Gwiazdne Cienie Sp. z o.o.
Ul. Maratońska 34
93-200 Łódź

135

ZAWIADOMIENIE O POWSTANIU STOSUNKU DOMINACJI

Działając jako Prezes Zarządu, należycie umocowany do samodzielnej reprezentacji spółki Księżycowe Blaski S.A. z siedzibą w Łodzi, wpisanej do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 66531 (dalej jako „Blaski”) na podstawie art. 6 § 1 Kodeksu Spółek Handlowych zawiadamiam niniejszym, że z dniem 15.07. 2020 spółka Blaski stała się wobec spółki Gwiazdne Cienie Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi wpisanej do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 324, spółką dominującą w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 4 Kodeksu spółek Handlowych, posiadającą 33,76 % kapitału zakładowego spółki Gwiazdne Cienie Sp. z o.o., o wartości nominalnej 200 zł każdy.¹⁰

Prezes Zarządu spółki Księżycowe Blaski S.A.
Sławomir Merkury

Odpowiednio dobrane i przygotowane przez Autorkę przykładowe zadania odnoszące się do tekstów w Tab.2 dotyczą prawa spółek (prawa grup spółek) i stanowią autentyczny zestaw ćwiczeń, które zostały wykorzystane podczas zajęć, po omówieniu spółek osobowych i kapitałowych (Tab.1). Studenci zgodnie z zasadą 4 x C osadzoną w podejściu CLIL (*content, communication, cognition, culture*) zapoznają się z wybraną tematyką prawa handlowego na podstawie tekstu niemieckiej ustawy *Aktiengesetz* oraz tłumaczenia na język niemiecki polskiego Kodeksu Spółek Handlowych. Obie ustawy regulują podobny zakres tematyczny, a mianowicie prawo grup spółek (prawo koncernowe). Dobór tekstu nie jest przypadkowy, ma na celu uświadomienie studentom różnic w zakresie użytej terminologii (w polskim prawie mimo podobnej regulacji – nie ma prawnej formy w postaci koncernu w rozumieniu niemieckiej ustawy), a zatem poprzez samodzielne badanie prawno-porównawcze wzrasta wśród studentów świadomość różnic kultur prawnych. Niemiecki język prawny nie stanowi w związku z tym nadrzędnego celu w postaci zapamiętania pojęć czy zwrotów prawniczych a raczej jak wskazuje Rzeszutko- Iwan w odniesieniu do metody CLIC „język obcy stanowi medium do uzyskania odpowiedzi na pytania, dyskusowania, studiowania, staje się elementem wiedzy konkretnego użytkownika” (Rzeszutko- Iwan 2016: 100). W zadaniu pierwszym jak i trzecim studenci nabywają umiejętność rozumienia, analizowania tekstu ustawowego (Tab.1) i szukania określonych informacji. Ponadto w jednym pytaniu zostało celowo sformułowane pojęcie prawnicze (*Tochtergesellschaft*), które ma swój ustawowy odpowiednik w tekście (*abhängige Gesellschaft*) – w ten sposób można uwidocznic różnice pomiędzy językiem prawnym

¹⁰ Treść tekstu została sporządzona na podstawie przykładowego zawiadomienia z: Marschner, Harald (2016) „Egzamin na tłumacza przysięgłego. Wzory umów i pism Spółka z o.o.”

a prawniczym. Celem drugiego zadania jest wykształcenie umiejętności porównawczych – językowych (np. w zakresie ekwiwalentów użytych dla nazw spółek wchodzących w skład grupy spółek) jak i w zakresie komparatyki systemów prawnych (np. dotyczących regulacji umów zawieranych pomiędzy spółkami). W trakcie pracy z tekstem ustawowym studenci poznają jednocześnie różnice w budowie tekstu ustawy – w zakresie jednostek redakcyjnych (dla niemieckich ustaw – paragraf, dla polskich ustaw – artykuł). Ponadto, celem ostatniego zadania jest doskonalenie poznanej terminologii i frazeologii specjalistycznej w potencjalnej sytuacji komunikacyjnej – a mianowicie zadaniem jest sporządzenie tłumaczenia tekstu – zawiadomienia o powstaniu stosunku dominacji (zadanie 4).

5. Podsumowanie

Zadaniem obecnie istniejących lingwistik jest dopasowanie programu do potrzeb rynkowych. Z uwagi na okoliczność, że absolwenci znajdują zatrudnienie w różnych zawodach, w sektorze nie tylko prywatnym, ale również publicznym, istotne jest wszechstronne przygotowanie studentów do uczestnictwa w komunikacji specjalistycznej. W tym celu obok przygotowania językowego konieczna jest podstawowa wiedza z zakresu prawa, instytucji prawnych oraz nabycie kompetencji umożliwiających komparatykę prawną. Jednak rozwijanie wspomnianych umiejętności czy wiedzy nie może być jedynym celem w nauczaniu filologów, powinno być uzupełnione o praktyczne aspekty w kontekście pracy zawodowej w ramach komunikacji specjalistycznej – w postaci np. sporządzania określonych tekstów specjalistycznych, analizy czy przetwarzania tekstów ustawowych. W tym ujęciu optymalnym rozwiązaniem jest dokonanie podziału programu na dane dziedziny prawne, jednocześnie umożliwia to przyporządkowanie danej problematyki prawnej (wiedzy specjalistycznej) do określonej terminologii i frazeologii potrzebnej do komunikacji w środowisku instytucjonalnym. Reasumując, celem programu kursu języka prawniczego (czy administracyjnego) jak i zadań ćwiczeniowych dla takich zajęć powinno być przede wszystkim nabycie określonej wiedzy specjalistycznej w podstawowym zakresie poprzez odpowiednio przygotowane zadania językowe. Tak wyznaczone cele umożliwią przygotowanie studentów lingwistyki do komunikacji w dyskursie instytucjonalnym.

Bibliografia

- Dąbrowski, Andrzej (2017) *Reel Justice a dydaktyka języka prawa jako języka obcego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej Uniwersytet Warszawski.
- Gajewska, Elżbieta, Magdalena Sowa, Joanna Kic-Drgas (2020) *Filologia wobec wyzwań komunikacji specjalistycznej*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Gizbert-Studnicki, Tomasz (1993) „Das Problem des Übersetzens und das juristische Weltbild.” [W:] Armin Paul Frank, Kurt-Jürgen Maaß, Fritz Paul, Horst Turk (red.) *Übersetzen, verstehen, Brücken bauen. Geisteswissenschaftliches und literarisches Übersetzen im internationalen Kulturaustausch*. Berlin: Erich Schmidt Verlag; 305–313.
- Grucza, Sambor (2020) „Lingwistyczne podstawy badań specjalistycznej komunikacji międzykulturowej” [W:] Anetta Buras-Marciniak, Stanisław Goźdz-Roszkowski (red.) *Języki specjalistyczne w komunikacji interkulturowej*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; 11–20.

- Goźdz-Roszkowski, Stanisław, Jacek Makowski (2018) „Jak twórczo kształcić humanistów dla potrzeb rynku pracy? Studium przypadku: kierunek lingwistyka dla biznesu na Uniwersytecie Łódzkim.” [W:] Jarosław Płuciennik, Maria Czajkowska, Michał Wróblewski (red.) *Twórczość, zatrudnialność, uniwersytet*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; 25–37.
- Kozłowska, Joanna, Krzysztof Sakowski (2016) „Grundlagen des Rechts für künftige Übersetzer – Postulat eines eigenständigen Seminars für Philologen am Beispiel der Germanistik.” [W:] Stawikowska-Marcinkowska (red.) *Fachsprachen – Ausbildung – Karrierechancen*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; 119–129.
- Malinowska, Ewa (2016) „Dyskurs instytucjonalny w Polsce – dobre i złe praktyki komunikacyjne.” [W:] *Res Rhetorica* 3; 2–16.
- Marschner Harald (2016) *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Wzory umów i pism Spółka z o.o.* Warszawa: Wydawnictwo C.H.Beck.
- Rutkowski, Mariusz (2016) „Dyskurs urzędowy w ramach dyskursu instytucjonalnego.” [W:] Bożena Witosz, Katarzyna Sujkowska-Sobisz, Ewa Ficek (red.) *Dyskurs i jego odmiany*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego; 43–54.
- Rzeszutko, Iwan (2016) „Przekaz wiedzy, czyli nauczanie specjalistycznej odmiany języka – w kontekście pedagogiki CLIL.” [W:] *Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców* 23, 2016. [Na:] <https://doi.org/10.18778/0860-6587.23.08> [data dostępu: 25.07.2022].
- Sandrini, Peter (1999) „Translation zwischen Kultur und Kommunikation: Der Sonderfall Recht.” [W:] Sandrini Peter (red.) *Übersetzen von Rechtstexten. Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache*. Tübingen: Gunter Narr. 9–43.
- Šarčević, Susan (1997) *New Approach to Legal Translation*. Hague, London, Boston. Kluwer Law International.
- Stawecki, Tomasz, Piotr Winczorek (2003) *Wstęp do prawoznawstwa*. Warszawa; C.H.Beck.

